

بررسی تاثیر فرآیندهای مالیاتی سازمان امور مالیاتی بر وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی

جلال رستمی

کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه، ایران

چکیده

هدف اصلی این مطالعه بررسی تاثیر فرآیندهای مالیاتی سازمان امور مالیاتی بر وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی بوده است. چالش عمده در سازمان امور مالیاتی ایران وجود مشکلاتی در فرایند سیستم مالیاتی بوده است. به طوری که این سیستم قادر به تامین بخش عمده ای از درآمدهای دولت نبوده است. این تحقیق برحسب هدف کاربردی و براساس شیوه گردآوری داده ها، توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری شامل کلیه کارشناسان و کارشناسان ارشد مالیاتی، روسای گروه مالیاتی و اداره امور مالیاتی که دارای حداقل پنج سال سابقه کار در اداره کل امور مالیاتی شهر تهران در سال ۱۳۹۳ می باشند. براساس جدول کرجسی و مورگان حجم جمعیت جامعه نمونه ۲۰۱ تن تعیین گردید و روش نمونه گیری در این پژوهش، نمونه گیری تصادفی لایه ای /طبقه ای بوده است. برای سنجش تاثیر فرآیندهای مالیاتی سازمان امور مالیاتی بر وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. روش آلفای کرونباخ (۰/۸۸) بیانگر بالا بودن همبستگی درونی بین گویه های است. نتایج نشان داد، فرآیندهای مالیاتی (نظیر شناسائی و ثبت، رسیدگی و تشخیص، مطالبه و وصول، بررسی اعتراض و شکایت، خدمت رسانی به مودیان و خدمات مستمر مالیاتی) بر وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی تاثیر معنی داری داشته اند.

واژه‌های کلیدی: مالیات، فرایند های مالیاتی، سازمان امور مالیاتی، درآمد، اشخاص، درآمد اشخاص حقوقی.

۱-مقدمه

افرادی که درآمد بیشتری کسب می‌کنند نشانه‌ی آن است که آن‌ها از امکانات موجود جامعه بیش‌تر استفاده می‌کنند، در نتیجه باید برای تأمین امور مالی جامعه نیز سهم بیش‌تری را پرداخت کنند. در این صورت عدالت اجتماعی که یکی از اهداف بارز و مورد تأکید نظام اسلامی است نیز تحقق خواهد یافت. مالیات عمده‌ترین منبع تأمین‌کننده مخارج دولت است علاوه بر آن دولت با اخذ مالیات و جمع‌آوری و هدایت آن در جهت انجام سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی در واقع نقشی زیربنایی را در توسعه اقتصادی ایفا می‌کند در این حالت که دولت به منبع مهم درآمدهای مالیاتی چشم دوخته تا بتواند طرح‌های عظیم اقتصادی خود را به نحو جامع و کامل اجرا کند. متأسفانه با توجه به اهمیت همکاری اشخاص حقیقی و حقوقی با دولت در برخی موارد مشاهده می‌شود که افرادی درصدد عدم انجام مسئولیت قانونی خویش در قبال برخورداری از خدمات دولتی هستند و مالیات قانونی و حقه دولت را پرداخت نمی‌کنند. کوشش برای کاستن از بار مالیاتی در گذشته و حال امر رایجی بود و افراد بسیاری کوشش خود را صرف یافتن راه‌هایی جهت نیل به این مقصود می‌کنند (قربانی، ۱۳۸۶).

یکی از موارد مهم برای منابع درآمدی آینده، مالیات است. مالیات علاوه بر تأمین مالی مورد نیاز دولت نقدینگی را نیز کنترل کرده و ضمن توزیع بهتر درآمد و ثروت کشور آنها را در محل‌های مناسب خرج می‌کند. در کشورهای در حال توسعه مثل ایران درآمدهای مالیاتی پس از درآمدهای نفتی از اهمیت خاصی برخوردارند. از طرف دیگر ترکیب درآمدهای مالیاتی به علت عوامل اقتصادی و فرهنگی و تاریخی از یک کشور به کشور دیگر متفاوت است، هرچند بر اساس تحقیقات به عمل آمده، کشورهای در حال توسعه نسبت به کشورهای صنعتی در امر وصول مالیات از تزلزل بیش‌تری برخوردارند. مسلماً در وصول مالیات‌ها در کشورهای در حال توسعه باید نکات مهمی را در نظر گرفت. سهم هر فرد در پرداخت مالیات باید متناسب با درآمد و یا ثروت وی باشد (قربانی، ۱۳۸۶).

۲- ادبیات تحقیق**۲-۱- مالیات**

عبارتست از آن قسمت از درآمد یا دارایی اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی که دولت برای جبران هزینه‌های خویش و به موجب قانون دریافت می‌کند (پناهی، ۱۳۸۹). مالیات انتقال بخشی از درآمدهای جامعه به دولت و یا بخشی از سود فعالیت‌های اقتصادی است که نصیب دولت می‌گردد زیرا ابزار و امکانات دست یابی به درآمد و سودها را دولت فراهم ساخته است (اسکندری، ۱۳۸۹).

ظرفیت مالیاتی: ظرفیت مالیاتی، که در واقع بیان‌کننده این مطلب است که ما تا چه مقدار می‌توانیم و مجاز هستیم که از یک اقتصاد، مالیات دریافت کنیم که در واقع ظرفیت مالیاتی بالقوه را به ما نشان می‌دهد (تبریزی، کمیجانی و عباس زاده، ۱۳۸۹).

۲-۲- تلاش مالیاتی

تلاش مالیاتی، که عبارت است از نسبت مالیات دریافتی به ظرفیت بالقوه مالیاتی در واقع بیانگر این است که ما چه مقدار توانسته ایم ظرفیت مالیاتی بالقوه پیش‌بینی شده را به مالیات دریافتی واقعی تبدیل نمائیم و پیش‌بینی را محقق سازیم (همان).

۲-۳- مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی

بر اساس مواد قانونی ۱۰۵ تا ۱۱۸ تهیه و تنظیم شده است که در قسمت مبانی نظری به آن پرداخته شده است.

۲-۴- فرایندهای مالیاتی

فرآیند مالیات‌گیری را می‌توان از لحاظ ترتیب زمانی به شناسائی و ثبت، رسیدگی و تشخیص، مطالبه و وصول، بررسی اعتراض و شکایت، خدمت‌رسانی به مودیان و خدمات مستمر مالیاتی و نهایتاً وصول مالیاتی تجزیه کرد.

شناسایی و ثبت: شناسایی و ثبت در بر گیرنده فرآیندهایی است که منجر به شناسایی مودیان و دریافت خود اظهاری آنان می شود.

۲-۵- رسیدگی و تشخیص

رسیدگی و تشخیص در برگیرنده فرآیندهایی است که صحت سنجی خوداظهاری مودیان شامل برنامه ریزی و انجام این صحت سنجی ها از طریق ممیزی و رسیدگی را به اجرا در می آورند.

۲-۶- مطالبه و وصول

مطالبه و وصول در بر گیرنده فرآیندهایی است که پیگیری قطعیت مالیات، دریافت مالیات از مودی و پیگیری وصول مطالبات مالیاتی را به انجام می رسانند.

۲-۷- اعتراض و شکایت

اعتراض و شکایت در بر گیرنده فرآیندهایی است که دادرسی مالیاتی، پیگیری اعتراضات و شکایت مودیان و اعلام نتیجه آنان را به عهده دارند.

۲-۸- خدمات ارتباط با مودیان

خدمات ارتباط با مودیان در بر گیرنده فرآیندهایی است که وظیفه برقرار ارتباط با مودی، دریافت درخواست های آنان و پاسخگویی به آنان را بر عهده دارند.

۲-۹- خدمات مستمر مالیاتی

خدمات مستمر مالیاتی در بر گیرنده فرآیندهایی است که جمع آوری، پالایش، بازخوانی و گزارش گیری از اطلاعات مالیاتی و اطلاعات مودیان به منظور پاسخگویی به نیازهای ذینفعان مختلف در درون سازمان و بیرون از آن را به انجام می رسانند (استاندارد سازی فرآیندهای مالیاتی کشور- سازمان امور مالیاتی کشور، ۱۳۸۹).

۳- پیشینه تحقیق

رحیمی (۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی "تاثیر فرایندهای مالیاتی سازمان امور مالیاتی بر وصول مالیات بر درآمد مشاغل" پرداخته است. نتایج نشان داد که شناسایی و ثبت، رسیدگی و تشخیص، مطالبه و وصول، بررسی اعتراض و شکایت، خدمت رسانی به مودیان و خدمات مستمر مالیاتی بر وصول مالیات بر درآمد مشاغل تاثیر معناداری دارند.

عالم تبریز و شایسته (۱۳۹۱)، در مطالعه به بررسی "ارزیابی و اولویت بندی برون سپاری فرآیندهای کاری مالیات ستانی در سازمان امور مالیاتی با رویکرد TOPSIS فازی" پرداختند. بر اساس این روش، به اولویت بندی فرایندها جهت برون سپاری پرداخته شده است. معیارهای ارزیابی در شش وجه مالی، مودیان، محیط داخلی، منابع انسانی، محیط بیرونی و همسوئی راهبردی تدوین شده است. هم چنین نتایج نشان داد، با استفاده از دیدگاه های حدود ۲۴ نفر از خبرگان منتخب در زمینه مالیات، ۳۲ شاخص جهت ارزیابی فرآیندهای مالیاتی حاصل شد.

حسینی و شفیعی (۱۳۸۹)، در مقاله ای با عنوان "تخمین نرخ موثر مالیاتی در پایه های مشاغل و اشخاص حقوقی" دریافتند که امکان افزایش درآمد مالیات در بخش مشاغل وجود دارد و با توجه به معافیت های گسترده در این بخش، هدفمند نمودن معافیت ها پیشنهاد سیاستی قابل اجرایی می تواند باشد.

جعفری صمیمی، فرهنگ و لاریمی (۱۳۸۹)، در پژوهشی در استان اردبیل به بررسی "امکان سنجی تامین مالی هزینه های جاری دولت از طریق درآمدهای مالیاتی تا پایان برنامه چهارم توسعه (۸۸-۱۳۸۴) پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد، با فرض تامین مالی ۵۰ درصد هزینه های جاری دولت از طریق درآمدهای مالیاتی تا پایان برنامه چهارم و فرض افزایش هزینه های جاری با نرخی معادل یک سوم نرخ رشد این هزینه ها در برنامه سوم حداقل مقدار درآمد مالیاتی در تمامی نه وضع

مختلف برابر با ۷/۲۴۴ هزار میلیارد ریال است. آنان پیشنهادهایی را در این خصوص مطرح کردند: تشویق فرهنگ مالیاتی و تبلیغات لازم در مورد توجیه درآمدهای مالیاتی و موارد هزینه آنها توسط دولت و ارائه خدمات دولتی مناسب تر برای مردم به عنوان مالیات دهندگان می تواند در افزایش درآمد مالیاتی موثر باشد. هم چنین، کاهش کاغذبازی و رسیدگی های متعدد و جایگزین کردن اعتماد و اطمینان به مودیان و افزایش امکان خود اظهاری مالیاتی و نیز کاهش رابطه مودی و ممیز مالیاتی به حداقل ممکن با تغییر روش ها و استفاده از خدمات تخصصی و حرفه ای حسابداران رسمی لحاظ گردد.

راجا (۲۰۱۲)، در تحقیق خود تحت عنوان "عوامل موثر بر ظرفیت مالیاتی در کشورهای در حال توسعه" متغیرهای تولید ناخالص داخلی، نسبت صادرات غیرمعدنی به تولید ناخالص داخلی، درآمدهای مالیاتی، نسبت صادرات به تولید ناخالص داخلی، سهم سرانه، سهم تولیدات معدنی در تولید ناخالص مالیاتی، درآمد سرانه غیرصادراتی و سهم تولیدات کشاورزی و تولید ناخالص داخلی را معرفی کرده است. نتایج ضرایب نشان داد، سهم تولیدات معدنی در تولید ناخالص داخلی و نسبت صادرات به تولید ناخالص داخلی موثرترین متغیرها در برآورد ظرفیت مالیاتی در کشورهای در حال توسعه می باشند. ضریب مربوط به سهم تولیدات کشاورزی در تولید ناخالص داخلی منفی است که با ملاحظات اقتصادی در این زمینه منطبق است؛ چرا که ارزش افزوده ایجاد شده در این بخش به دلیل درآمدهای پایین کشاورزان پایه های مالیاتی قابل توجهی ایجاد نمی کند. ضرایب سایر متغیرهای الگو بر تئوری اقتصادی است (به نقل از رحیمی، ۱۳۹۳).

سرکوتی و کوپیر (۲۰۱۱) در مطالعه ای به بررسی ارتباط بین متغیرهای رشد اقتصادی، فساد اداری و فرار مالیاتی در کشورهای با درآمد متوسط و بالا طی سال های ۲۰۰۹-۱۹۹۰ می پردازند. آنها با استفاده از مدل رشد رمزی به بررسی تاثیر فساد اداری بر رشد اقتصادی و درآمدهای مالیاتی پرداخته و به این نتیجه می رسند که فساد اداری دارای تاثیر منفی و معنی داری بر رشد اقتصادی بوده و منجر به افزایش فرار مالیاتی در این گروه از کشورها می شود.

براساس دفترچه راهنمای آیین نامه رویه ۹، (۲۰۱۱)، در حقوق مالیاتی انگلستان نیز یکی از مواردی که دستگاه مالیاتی را قادر می سازد تا از روش رسیدگی کیفی استمداد نماید، همین بحث مقابله با تنظیم اسناد خلاف واقع و جعلی می باشد که در این زمینه این گونه بیان می دارد: "هرگاه اسناد جعلی و خلاف واقع توسط مودی فراهم شود تا بدین وسیله قصد فریب دستگاه مالیاتی و یا اخلال در رسیدگی مدنی را داشته باشد، مامور مالیاتی می تواند از ابزار رسیدگی کیفی بهره ببرد تا متخلف به سبب این رفتار مجازات گردد"

کاربونل (۲۰۰۷)، در مقاله ای با عنوان "نظریه ساده ای از مالیات بندی بر درآمد" که در این مطالعه، نسخه ای پویا از مدل رقابتی دو انتخابی استاندارد منطبق با مالیات بندی تصاعدی بر درآمد ارائه شد، به این نتیجه رسید که در مدل بهینه سازی ای که تعریف می شود، توزیع درآمد قبل از مالیات برونزا فرض می شود. بنابراین، اشخاص نمی توانند با کاهش عرضه کار خود از بارهای مالیاتی زیاد فرار کنند. به این دلیل، در تعادلی که شرح داده شده و با فرض نامحدود بودن مالیات دهندگان، گروه های مالیاتی کوچکتر سعی در سلب مالکیت از خود دارند.

۴-روش تحقیق

این تحقیق برحسب هدف کاربردی و براساس شیوه گردآوری داده ها، توصیفی-پیمایشی است. هم چنین جهت تکمیل پیشینه تحقیق و چهارچوب نظری از روش کتابخانه ای نیز بهره گرفته شده است. جامعه آماری شامل کلیه کارشناسان و کارشناسان ارشد مالیاتی، روسای گروه مالیاتی و اداره امور مالیاتی که دارای حداقل پنج سال سابقه کار در اداره کل امور مالیاتی شهر تهران در سال ۱۳۹۳ می باشند. براساس گزارش های رسمی حجم جمعیت جامعه آماری ۴۲۰ تن گزارش شده است. براساس جدول کرجسی و مورگان حجم جمعیت جامعه نمونه ۲۰۱ تن تعیین گردید و روش نمونه گیری در این پژوهش، نمونه گیری تصادفی لایه ای /طبقه ای بوده است.

برای سنجش تاثیر فرایندهای مالیاتی سازمان امور مالیاتی بر وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. این پرسشنامه شامل ۴ سوال در مورد ویژگی های جمعیت شناختی و ۲۲ گویه است. این ابزار ۶ مولفه "شناسائی و ثبت" با دو گویه، "رسیدگی و تشخیص" با ۶ گویه، "مطالبه و وصول" با ۴ گویه، "بررسی اعتراض و شکایت" با ۴ گویه، "خدمات به مودیان" با ۳ گویه و "خدمات مستمر مالیات" با ۳ گویه مورد بررسی قرار گرفته است. هم چنین در طراحی پرسشنامه تا حد امکان سعی شده پرسشنامه کوتاه بوده و قابل فهم باشد، به علاوه از ارائه گویه های منفی نیز خودداری شده است. در طراحی پرسشنامه از طیف پنج گزینه ای لیکرت استفاده شده که یکی از رایج ترین مقیاس های اندازه گیری به شمار می رود. دامنه این طیف در گویه ها شامل گزینه های کاملاً مخالف، مخالف، بی تفاوت، موافق و کاملاً موافق است. به منظور بررسی اعتبار محتوا، پرسشنامه در اختیار ۶ تن از اساتید و کارشناسان قرار گرفت. سپس نظر اصلاحی آنان اعمال گردید. به طوری که با بهره گیری از فرمول اس اچ لاوشه ضریب آن برابر ۰.۶۶ بدست آمده است. هم چنین اعتبار صوری پرسشنامه ها نیز مورد بررسی قرار گرفت. برای سنجش پایایی همسانی درونی میان گویه ها از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید. نتایج (۰.۸۸) بیانگر بالا بودن همبستگی درونی بین گویه های است. به عبارتی، ضرایب آلفای کرونباخ ابعاد پرسشنامه های مورد بررسی، قابل قبول است. به منظور بررسی هدف ها و فرضیه های پژوهش از روش کولموگروف-اسمیرنوف و ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. به علاوه به منظور تجزیه و تحلیل داده ها، از بسته نرم افزاری SPSS استفاده گردیده است.

۵- فرضیه های تحقیق

- فرضیه ۱: بین رسیدگی و تشخیص و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۲: بین مطالبه و وصول و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۳: بین بررسی اعتراض و شکایت و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۴: بین خدمات به مودیان و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۵: بین خدمات مستمر مالیات و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی رابطه وجود دارد.
- فرضیه ۶: فرایندهای مالیاتی و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی را پیش بینی می کند.

۶- آزمون فرضیات تحقیق

نتایج مطالعه نشان می دهد، ۸۱.۶ درصد از جمعیت جامعه نمونه را مردان و مابقی (۱۸.۴ درصد) را زنان تشکیل داده اند. هم چنین ۷۲.۶ درصد از آنان دارای مدرک لیسانس و پایین تر و ۲۷.۴ درصد دارای مدرک فوق لیسانس بوده اند. براساس نتایج جدول (۱)، ۱.۵ درصد زیر ۲۵ سال، ۶۵.۷ درصد بین ۲۵-۴۴ ساله و ۳۲.۸ درصد بیش از ۴۵ سال سن داشته اند.

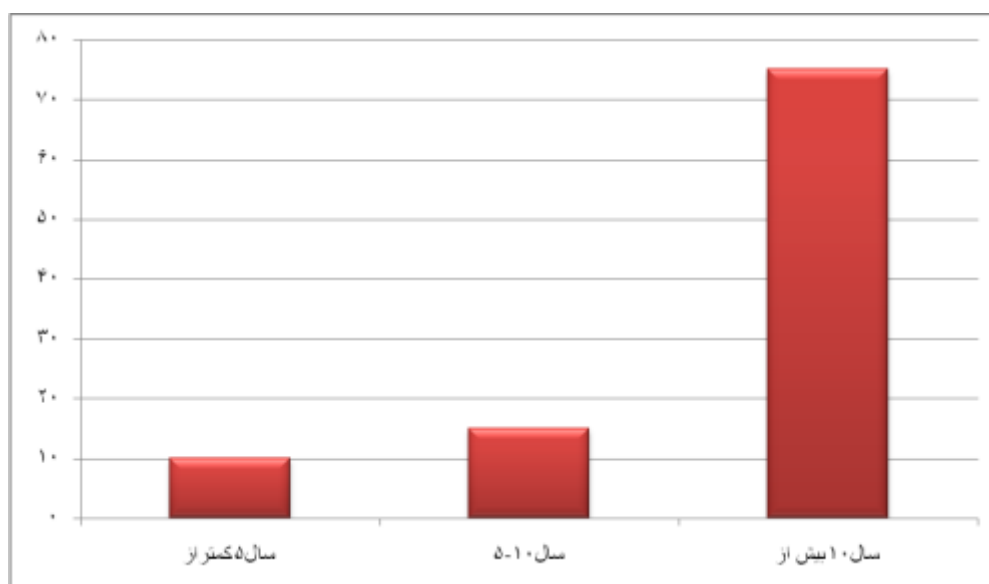
جدول ۱: توزیع فراوانی و نسبی جمعیت جامعه نمونه بر حسب گروه سنی

گروه سنی	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
کمتر از ۲۵ ساله	۳	۱.۵	۱.۵
۲۵-۴۴ ساله	۱۳۲	۶۵.۷	۶۷.۲
۴۵ ساله و بیشتر	۶۶	۳۲.۸	۱۰۰
جمع کل	۲۰۱	۱۰۰	

جدول ۲: توزیع فراوانی و نسبی جمعیت جامعه نمونه بر حسب سابقه کار

سابقه کار	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
کمتر از ۵ سال	۲۰	۱۰	۱۰
۵-۱۰ سال	۳۰	۱۵	۲۵
بیش از ۱۰ سال	۱۵۱	۷۵	۱۰۰
جمع کل	۲۰۱	۱۰۰	

نتایج جدول (۲) نشان داد، از مجموع جمعیت جامعه نمونه، ۱۰ درصد دارای سابقه کار زیر ۵ سال، ۱۵ درصد دارای سابقه کار بین ۵-۱۰ سال و ۷۵ درصد دارای سابقه کار بیش از ۱۰ سال بوده اند.

نمودار ۱: درصد سابقه کار جمعیت جامعه نمونه مورد مطالعه

جدول ۳: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین شناسایی و ثبت و وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی

۰.۶۵۹**	ضریب همبستگی پیرسون (r)
۰.۰۰۱	سطح معناداری (Sig)

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج در جدول نشان می دهد، ضریب همبستگی بین دو عامل مورد بررسی برابر با ۰.۶۵۹ و با $Sig=0.001$ است. بنابراین، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تایید گردیده است. لذا می توان گفت بین این دو عامل رابطه ای در سطح معناداری ۱٪ مشاهده شده است، شدت این رابطه بالاتر از سطح متوسط، و جهت آن مثبت و مستقیم بوده است.

فرضیه ۱: بین رسیدگی و تشخیص و وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی رابطه وجود دارد.

جدول ۴: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین رسیدگی و تشخیص و وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی

۰.۷۹۱**	ضریب همبستگی پیرسون (r)
۰.۰۰۱	سطح معناداری (Sig)

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج در جدول نشان می دهد، ضریب همبستگی بین دو عامل مورد بررسی برابر با ۰.۷۹۱ و با $Sig=0.001$ است. بنابراین، فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تایید گردیده است. لذا می توان گفت بین این دو عامل رابطه ای در سطح معناداری ۱٪ مشاهده شده است و شدت این رابطه قوی، و جهت آن مثبت و مستقیم بوده است.

فرضیه ۲: بین مطالبه و وصول و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی رابطه وجود دارد.

جدول ۵: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین مطالبه و وصول و وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی

۰.۷۰۵**	ضریب همبستگی پیرسون (r)
۰.۰۰۱	سطح معناداری (Sig)

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج در جدول نشان می دهد، ضریب همبستگی بین دو عامل مورد بررسی برابر با ۰.۷۰۵ و سطح معناداری معادل با $Sig=0.001$ است. بنابراین فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تایید گردیده است. لذا می توان گفت بین این دو عامل رابطه ای در سطح معناداری ۱٪ مشاهده شده است و شدت این رابطه قوی، و جهت آن مثبت و مستقیم بوده است.

فرضیه ۳: بین بررسی اعتراض و شکایت و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی رابطه وجود دارد.

جدول ۶: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین بررسی اعتراض و شکایت و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی

ضریب همبستگی پیرسون (r)	**0.495
سطح معناداری (Sig)	0.001

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج در جدول نشان می دهد، ضریب همبستگی بین دو عامل مورد بررسی برابر با ۰.۴۹۵ و با $Sig=0.001$ است. بنابراین فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تایید گردیده است. لذا می توان گفت بین این دو عامل رابطه ای در سطح معناداری ۱٪ مشاهده شده است و شدت این رابطه کمتر از سطح متوسط، و جهت آن مثبت و مستقیم بوده است.

فرضیه ۴: بین خدمات به مودیان و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی رابطه وجود دارد.

جدول ۷: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین خدمات به مودیان و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی

ضریب همبستگی پیرسون (r)	**۰.۵۷۴
سطح معناداری (Sig)	۰.۰۰۱

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج در جدول نشان می دهد، ضریب همبستگی بین دو عامل مورد بررسی برابر با ۰.۵۷۴ و با $Sig=0.001$ است. بنابراین فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تایید گردیده است. لذا می توان گفت بین این دو عامل رابطه ای در سطح معناداری ۱٪ مشاهده شده است و شدت این رابطه متوسط، و جهت آن مثبت و مستقیم بوده است.

فرضیه ۵: بین خدمات مستمر مالیات و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی رابطه وجود دارد.

جدول ۸: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین خدمات مستمر مالیات و وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی

ضریب همبستگی پیرسون (r)	**۰.۲۱۹
سطح معناداری (Sig)	۰.۰۰۲

برای بررسی این فرضیه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج در جدول نشان می دهد، ضریب همبستگی بین دو عامل مورد بررسی برابر با ۰.۲۱۹ و با $Sig=0.002$ است. بنابراین فرضیه H_0 رد و فرضیه H_1 تایید گردیده است. لذا می توان گفت بین این دو عامل رابطه ای در سطح معناداری ۱٪ مشاهده شده است و شدت این رابطه ضعیف، و جهت آن مثبت و مستقیم بوده است.

فرضیه ۶: فرایندهای مالیاتی و وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی را پیش بینی می کند.

برای دستیابی به نتایج دقیق تر با بهره گیری از رگرسیون چند متغیره تاثیر فرایندهای مالیاتی بر وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی نیز مورد بررسی قرار گرفت که نتایج به شرح زیر است:

نتایج نشان می دهد، میزان ضریب همبستگی چندگانه بین فرایندهای مالیاتی با وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی معادل ۰.۷۹۵ است. هم چنین ضریب تعیین (R^2) نشان می دهد که این عوامل ۷۹.۱ درصد از وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی را تبیین می کنند. البته این میزان در ضریب تعیین تعدیل یافته (R^2_{adj}) به ۷۸.۵ درصد رسیده است که نسبت به R^2 واقعی تر است. به علاوه نتایج تحلیل واریانس نشان داده است که با توجه به F که مساوی با ۴.۰۶۵ است با سطح معنی داری $Sig=0.008$ بیانگر تایید مدل رگرسیونی می باشد.

جدول ۹: خلاصه مدل رگرسیونی و ANOVA تاثیر فرایندهای مالیاتی بر وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی

R=0.795	ضریب همبستگی چندگانه
$R^2=0.79.1$	ضریب تعیین
$R^2_{adj}=0.785$	ضریب تعیین تعدیل یافته
S.E=0.759	خطای معیار
ANOVA=3559.8	تحلیل واریانس
Sig=0.001	سطح معنی داری

جدول ۱۰: میزان ضرایب متغیرهای مستقل (فرایندهای مالیاتی) بر حسب مقادیر استاندارد و غیر استاندارد

Sig	t	S.E	Beta	B	متغیرهای مستقل
۰.۱۳۸	-۱.۴۹۱	۰.۶۴۷		-۰.۹۶۵	مقدار ثابت
۰.۰۰۱	۱۸.۱۳۴	۰.۰۶۱	۰.۱۶۱	۱.۱۰۴	شناسائی و ثبت
۰.۰۰۱	۳۸.۹	۰.۰۲۷	۰.۳۸۹	۱.۰۴	رسیدگی و تشخیص
۰.۰۰۱	۳۶.۵۵۳	۰.۰۲۹	۰.۳۰۹	۱.۰۵۶	مطالبه و وصول
۰.۰۰۱	۵۵.۰۶۳	۰.۰۱۹	۰.۳۸۰	۱.۰۳۰	بررسی اعتراض و شکایت
۰.۰۰۱	۲۹.۲۶۸	۰.۰۲۷	۰.۲۲۶	۰.۷۹۹	خدمات به مودیان
۰.۰۰۱	۲۵.۳۲۸	۰.۰۳۸	۰.۱۹۱	۰.۹۷۱	خدمات مستمر مالیات

نتایج جدول فوق نشان می دهد، فرایندهای مالیاتی بر وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی در سطح معنی داری ۱٪ تاثیر داشته است.

نمودار ۲: اثرگذاری فرایندهای مالیاتی بر وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی

۷- بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی این مطالعه بررسی تاثیر فرایندهای مالیاتی سازمان امور مالیاتی بر وصول درآمد اشخاص حقوقی بوده است. چالش عمده در سازمان امور مالیاتی ایران وجود مشکلاتی در فرایند سیستم مالیاتی بوده است. به طوری که این سیستم قادر به تامین بخش عمده ای از درآمدهای دولت نبوده است. هم چنین به دلیل عدم برخورداری از وضعیت مناسب درآمدی و استفاده نکردن از ظرفیت های مالیاتی در ایران در مقایسه با کشورهای کمتر توسعه یافته نیاز به ایجاد و گسترش منبع درآمدی با ثبات به طور خاص مالیات به مراتب نسبت به دهه های اخیر بیشتر گردیده است. از این رو سازمان امور مالیاتی کشور «پروژه استاندارد سازی فرایندهای مالیاتی کشور (PSD) را به اجرا در آورد. مطالعات این پروژه از سال ۸۶ آغاز گردیده و در سال ۸۹ به پایان رسیده و اکنون در حال اجرا است تا به هدف های مورد نظر در وصول حداکثر مالیات دست پیدا کنند. این مطالعه در صدد بررسی این پروژه در وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی برآمده است و این که آیا این فرایندهای مالیاتی می توانند در خصوص وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی موثر و کارا باشد یا خیر؟ که نتایج نشان داد: فرایندهای مالیاتی (نظیر شناسایی و ثبت، رسیدگی و تشخیص، مطالبه و وصول، بررسی اعتراض و شکایت، خدمت رسانی به مودیان و خدمات مستمر مالیاتی) بر وصول مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی تاثیر معنی داری داشته اند.

هم چنین نتایج نشان داده است، ۷۹.۵ درصد از واریانس وصول مالیات بردرآمد اشخاص حقوقی از طریق فرایندهای مالیاتی تبیین می شود و ۲۰.۵ درصد دیگر واریانس وصول درآمد اشخاص حقوقی توسط عوامل دیگری تبیین می گردد که در این مطالعه این عوامل ناشناخته هستند. از این رو، جهت استفاده از حداکثر ظرفیت های مالیاتی باید این عوامل مورد شناسایی قرار گیرند. به علاوه نتایج نشان داد، از بین فرایندهای مالیاتی مورد بررسی، مراحل شناسایی و ثبت، خدمات به مودیان و خدمات مستمر مالیات تاثیر گذاری کمتری داشته است. از این رو، این مراحل باید مورد بازنگری مجدد قرار گیرد. به ویژه پرسشنامه ای تهیه و تنظیم گردد و از اشخاص حقوقی در خصوص نقاط قوت و ضعف این مراحل پرسشگری به عمل آید.

جهت شناسائی و ثبت مودیان، پیشنهاد می گردد بانک اطلاعاتی تهیه گردد. البته این بانک ها باید به مودیان به عنوان اشخاص حقوقی نگاه نماید و به آنها یک کد تخصیص دهد. درضمن درخواست های مودیان از سوی کارشناسان باید به درستی مدیریت گردد و امکانات راهنمایی از سوی کارشناسان برای مودیان فراهم شود. هم چنین کارشناسان باید به درستی اقدام به اعتبار سنجی اولیه مودیان نمایند، برای انجام اعتبار سنجی مناسب می توانند با بهره گیری از روش دلفی این کار را انجام دهند.

جهت بهبود خدمات مستمر مالیات، کارشناسان باید اطلاعات را به روز رسانی نمایند و این به روز رسانی نیاز به ایجاد اعتماد و اطمینان بین مودیان و سازمان امور مالیاتی کشور است. به علاوه، حسابداری مالیاتی باید منصفانه و براساس اطلاعات به روز باشد، در غیر این صورت عدم اعتماد بین مودیان و سازمان امور مالیاتی را فراهم می نماید.

منابع

۱. احمدی، مسعود. (۱۳۹۱). روش تحقیق (اصول، مفاهیم با رویکرد پایان نامه نویسی). ساری: پژوهشهای فرهنگی.
 ۲. اسکندری، جمشید. (۱۳۸۹). "حسابداری مالیاتی". تهران: انتشارات کتاب فرشید.
 ۳. باباجانی، جعفر (۱۳۹۳). "نقش اطلاعات حسابداری در فرایند مالیات ستانی از دیدگاه کارشناسان ارشد مالیاتی"، پژوهش های تجربی حسابداری، سال سوم، شماره (۱۲): ۱-۲۰.
 ۴. پناهی، محمد قاسم (۱۳۸۹). قانون مالیات های مستقیم با آخرین اصلاحات ۱۳۸۱. تهران: بلاغ دانش.
 ۵. حسنی، محسن و شفیعی، سعیده (۱۳۸۹). "تخمین نرخ مؤثر مالیاتی در پایه های مشاغل و اشخاص حقوقی". پژوهشنامه مالیات، دوره جدید، شماره هشتم (مسلسل ۵۶).
 ۶. جعفری صمیمی، احمد، لاریمی، سید جعفر (۱۳۸۹). "نقش حسابداری در اجرای مالیات بر ارزش افزوده در ایران". پژوهش نامه علوم انسانی و اجتماعی، سال سوم، شماره ۸.
 ۷. رحیمی، حمید رضا (۱۳۹۳). "بررسی تاثیر فرایندهای مالیاتی سازمان امور مالیاتی بر وصول مالیات بردرآمد مشاغل"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تحصیلات تکمیلی، گروه حسابداری.
 ۸. سازمان امور مالیاتی (۱۳۸۹). "پروژه استاندارد سازی فرآیند های مالیاتی کشور (PSD)". تهران: سازمان امور مالیاتی.
 ۹. شاکری، عباس، موسوی، حسین (۱۳۸۲). "بررسی کارائی سیستم مالیاتی در اقتصاد ایران با توجه به کشش قیمتی و وقفه مالیاتی"، پژوهش های اقتصادی ایران، دوره ۵، شماره ۵۷: ۱۷-۷۸.
 ۱۰. شایسته، رویا، نعیمی، فاطمه (۱۳۸۸). "بررسی فرایند پرداخت مالیات در ایران و راهکارهای بهبود"، مطالعه موردی، مودیان مالیاتی اداره کل امور مالیاتی استان تهران.
 ۱۱. عرب مازار، علی اکبر و دهقانی، علی (۱۳۸۸). "برآورد کارایی مالیات بر درآمد مشاغل و اشخاص حقوقی" فصلنامه تخصصی مالیات، دوره جدید، شماره هفتم، (مسلسل ۵۵).
 ۱۲. قربانی، مجید، (۱۳۸۶)، بررسی عوامل مؤثر بر فرار از پرداخت مالیات، روزنامه سرمایه، شماره ۵۹۸، ۸۶/۸/۱۹، ص ۱۱.
 ۱۳. محسنی تبریزی، علیرضا؛ کمیجانی، علی اکبر و عباس زاده، مرتضی (۱۳۸۹). "بررسی عوامل مؤثر بر افزایش فرهنگ مالیاتی در میان مودیان بخش مشاغل" پژوهشنامه مالیات، دوره جدید، شماره نهم (مسلسل ۵۷)، پاییز و زمستان ۱۳۸۹.
 ۱۴. هژبر کیانی، کامبیز؛ محمدی، فردین و غلامی، الهام (۱۳۸۸). "محاسبه نرخ های بهینه مالیات بر درآمد مشاغل و شرکتها"، فصلنامه تخصصی مالیات، دوره جدید، شماره ششم (مسلسل ۵۴).
15. Cerqueti, R. & Coppier, R. (2011), "Economic growth, corruption and tax evasion", Economic Modeling, Elsevier, vol.28(1-2):489-500.

16. Chiu Chang ,Yi - Chang Li , Won-Fu Huang , Hisen - Ginn Hwang)2005"(An empirical study on the impact of quality antecedents on tax payers acceptance of intrnet tax - filing systems " Government information Quarterly 22(2005)389.410.
17. Choudhry, N.N. (1990). Fiscal Revenue and Inflationary Finance, IMF Working Paper, No. 48.
18. Choudhry, N.N. (1991). Collection Lags, Fiscal Revenue and Inflationary Financing, IMF Working Paper, No. 41.
19. Code of practice 9(July 2011), Published in: http://www.hmrc.gov.uk/leaflets/cop_9-2011.htm-4/4/2012.
20. Carbonell-Nicolau (2007) "A Positive Theory of Income Taxation "
21. Department of Economics", Rutgers University and CODE, Universitat Aut_onoma de Barcelona.
22. Horaccio Sobarzo (2004), "Tax effort and tax potential of state governments in Mexico: A representative tax system", Working Paper No: 315.
23. <http://www.intamedia.ir/laws/ShowLawsM.aspx?mnu=351051>
24. <http://www.mehrdadeslami.com/main/fa/ghavanin40>
25. <http://mohsen-maliat.blogfa.com/post-5.aspx>
26. <http://fa.wikipedia.org/wiki>
27. <http://files.spac.ir/>

Considering the Effect of Tax Organization's Tax Process on the Levy of Income Tax of Legal Entities

Jalal Rostami

Master of Accounting, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran

Abstract

The main purpose of this study is evaluating the effect of Tax Organization's tax processes on the levy of income tax of legal entities. The main challenge in the Iran's Tax Organization is the problems in the process of tax system so that this system is unable to supply the main part of the government's income. This research is in terms of the applicable goal and is based on the methods of data collection and descriptive survey method. The statistical population includes all Tehran's tax experts and senior experts, Heads of Tax and Tax Administration with a minimum of five years of experience in tax affairs office and in 1393. Based on krejcie and Morgan table, the sample population was determined and sampling in this study was random layer /class sampling. For evaluating the impact of tax Processes of the tax affairs organization on the tax levy of the income of the legal entities, questionnaire is used. Cronbach alpha method (0.88) indicates high internal consistency among the items. The results showed that the tax processes (such as the identification and registration, investigation and detection, claim and receipt, examine the objections and complaints, service to tax payers and continuous tax services) have a significant effect on receipt of income tax of the legal entities.

Keywords: Tax, Tax Processes, Tax Organization, Income, Entities, Income of Legal Entities.
